

Міністерство освіти і науки України
Тернопільський національний економічний університет
Кафедра обліку в державному секторі

Міждисциплінарна курсова робота

3

дисципліни

макроекономіка

на тему:

«Макроаналіз податкової системи України»

студента 2 курсу, групи ОДС-21

Клака О.С.

Науковий керівник:

канд. екон. наук, доцент

Чирак І.М.

Національна шкала _____

Кількість балів _____

Оцінка ECTS _____

Тернопіль-2018

ПЛАН

ВСТУП

РОЗДІЛ I. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ ОРГАНІЗАЦІЇ ПРОЦЕСУ ОПОДАТКУВАННЯ ТА ПОБУДОВИ ПОДАТКОВОЇ СИСТЕМИ.

- 1.1. Сутність та призначення податків, їх класифікація, основні функції
- 1.2. Податкова система: поняття, особливості структури та принципів побудови
- 1.3. Світовий досвід формування податкових систем в умовах ринкової економіки

РОЗДІЛ II. МАКРОЕКОНОМІЧНИЙ АНАЛІЗ ДИНАМІКИ ЗМІН ПОДАТКОВОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ

- 2.1. Сучасний вигляд та стан податкової системи України
- 2.2. Структурний аналіз податкових надходжень до бюджету України у 2014-2017 рр..

РОЗДІЛ III. ШЛЯХИ ОПТИМІЗАЦІЇ ТА УДОСКОНАЛЕННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОДАТКОВОЇ СИСТЕМИ З МЕТОЮ ПІДВИЩЕННЯ ЇЇ ЕФЕКТИВНОСТІ

ВИСНОВКИ

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

ЗМІСТ

ВСТУП.....	4
РОЗДІЛ I. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ ОРГАНІЗАЦІЇ ПРОЦЕСУ ОПОДАТКУВАННЯ ТА ПОБУДОВИ ПОДАТКОВОЇ СИСТЕМИ	7
1.1. Сутність та призначення податків, їх класифікація, основні функції	7
1.2. Податкова система: поняття, особливості структури та принципів побудови	12
1.3. Світовий досвід формування податкових систем в умовах ринкової економіки	15
РОЗДІЛ II. МАКРОЕКОНОМІЧНИЙ АНАЛІЗ ДИНАМІКИ РОЗВИТКУ ПОДАТКОВОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ	21
2.1. Сучасний стан податкової системи України	21
2. 2. Структурний аналіз податкових надходжень до бюджету України 2014- 2017 рр.....	24
РОЗДІЛ III. ШЛЯХИ ОПТИМІЗАЦІЇ ТА УДОСКОНАЛЕННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОДАТКОВОЇ СИСТЕМИ З МЕТОЮ ПІДВИЩЕННЯ ЇЇ ЕФЕКТИВНОСТІ	30
ВИСНОВКИ.....	34
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ	36

ВСТУП

На основі податкової політики, яку проводить держава утворюється конкретна податкова система. Податковою системою є сукупність податків, зборів, обов'язкових платежів та внесків до бюджету та державних цільових фондів, що виконуються у встановленому порядку. Податкова система регулює економічні відносини між товаровиробниками і державою. Роль і структура системи оподаткування визначає податкова політика, яка здійснюється на розсуд держави. Вона проводить її самостійно на основі завдань, які вимагає соціально-економічний розвиток.

Реалізуючи свої функції, податкова система слугує основним джерелом доходів бюджету для виконання державою своїх обов'язків і повноважень перед громадянами та впливає на економічну, політичну, соціальну сфери життя суспільства. Це дає змогу податковій системі стимулювати або дестимулювати їхній розвиток.

За час розвитку податкової політики завжди основним завданням залишався пошук ідеалу ефективного та оптимального оподаткування. При пошуку вирішення цього завдання держава не може враховувати тільки загальні пропорції розподілу ВВП. При створенні своєї податкової системи нею мають враховуватися інтереси і підприємств, членів суспільства. Податкова політика в кінцевому результаті має задовольняти усіх суб'єкти системи.

Проблеми, що стосуються теорії та практики оподаткування приділяли уваги приділяли такі класики економічної науки, як А. Сміт [28], А. Вагнер [8], М. Фрідмен. Значний внесок у вивчення актуальних питань, які пов'язаних зі створенням різних концепцій оподаткування в Україні, зробили такі вітчизняні вчені, як В. Андрущенко [3], П. Бечко[5], З. Варналій [9], Т. Городецька [10], Я. Малкіна [24], А. Соколовська [30], Ю. Турянський [31] та багатьох інших. У цих працях були розроблені основні принципи оподаткування, визначені елементи функціонування податків, їх значення для держави та для економічного зростання.

Зараз в Україні відбуваються кардинальні економічні зміни, спричинені зміною колишнього механізму управління економікою новими ринковими

методами господарювання. Цей перехід визначився у запровадженні умовної податкової системи: використовуючи податки, фінансові санкції та пільги, держава встановлює єдині вимоги до підприємств щодо господарювання. Тому необхідно звернути увагу на аналіз сучасного стану податкової системи, щоб визначити ефективність змін, що відбуваються у її структурі.

Актуальні проблеми в галузі економіки вирішуються шляхом вдосконалення структури податкової системи, тому нами була обрана тема курсової роботи «Макроаналіз податкової системи».

Об'єкт дослідження: податкова система України.

Предмет дослідження: аналіз структури та динаміки розвитку податкової системи України у 2014-2017рр.

Метою курсової роботи є дослідження теоретичної сутності податків і податкової системи держави та детальний макроенормічний аналіз сучасного стану податкової системи України, з метою визначення шляхів покращення її ефективності.

Мета курсової роботи передбачає вирішення наступних **завдань:**

- дослідити сутність та призначення податків, її основні функції в державі;
- визначити особливості теоретико-методологічних основ організації процесу оподаткування та побудови податкової системи;
- розкрити світовий досвід формування податкових систем в умовах ринкової економіки;
- вивчити сучасний стан податкової системи та проаналізувати структуру податкових надходжень до бюджету України у 2014-2017рр.;
- запропонувати шляхи удосконалення та оптимізації національної податкової системи.

Методи дослідження: у ході написання курсової роботи передбачається використання наступних методів дослідження: аналізу і синтезу, історичного, методів статистичного та кореляційного аналізу, порівнянь, графічного методу.

Інформаційною базою дослідження є Податковий кодекс України, постанови Верховної Ради України, постанови Кабінету Міністрів України з

питань оподаткування, Звіти про виконання Державних бюджетів. Використано статистичні і аналітичні матеріали Державної служби статистики України, Державної фіскальної служби України, Міністерства фінансів України. Інформаційним забезпеченням дослідження стали також монографічні дослідження і наукові статті зарубіжних і вітчизняних авторів.

Структура роботи. Курсова робота складається з 38 сторінок друкованого тексту, яка включає вступ, 3 розділи, висновки та 31 позиція використаної літератури, 6 рисунків, 3 таблиці.

РОЗДІЛ І. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ ОРГАНІЗАЦІЇ ПРОЦЕСУ ОПОДАТКУВАННЯ ТА ПОБУДОВИ ПОДАТКОВОЇ СИСТЕМИ

1.1. Сутність та призначення податків, їх класифікація, основні функції

Основним джерелом, що формує фінансові ресурси, які є необхідні для існування держави та подальшого виконання нею своїх функцій є податки, отримувані від юридичних та фізичних осіб, суб'єктів економічного життя. Податкові надходження, що надходять до державного бюджету є його основною дохідною частиною, і водночас найважливішим регулятором соціально-економічних процесів, які відбуваються на макро- та мікро- економічному рівнях. Періодичність сплати податків забезпечує формування постійного потоку коштів до бюджету. Відносини власності лягають в правову основу, що складають структуру доходів бюджету [4, с. 35].

По-перше, держава має різні права на доходи залежно від форми власності – приватної або державної. Коли власність державна, то не лише майно підприємств, а й доходи, що створюються на них належать державі. В подальшому вона може вилучати усі кошти, що «зайві» під виглядом вільних залишків прибутку. Що стосується приватних підприємств, то в цьому випадку держава має право отримати лише деяку частку їх доходів. Отже, якщо для державного підприємства податкова політика майже не відчутна, то для приватного – є одним з важливих питань.

По-друге, форма власності позначається на формуванні доходів від фізичних і юридичних осіб, особливості їх утворення повинні враховуватися при встановленні об'єкту оподаткування. Тому об'єктом оподаткування є кінцеві результати від роботи підприємств – прибутки [27].

Економічну сутність податків характеризують грошові відносини, що утворюються у державі з фізичними і юридичними особами. Такі грошові відносини об'єктивно обґрунтовані та мають особливе суспільне значення –

мобілізацію грошових коштів у пряме розпорядження держави. Податок можна розглядати як економічну категорію з притаманними для неї функціями [31].

Відповідно до закону України «Про систему оподаткування», податки є обов'язковими безповоротними платежами юридичних та фізичних осіб до центрального і місцевого бюджетів, які проводяться на умовах і у порядку, які визначені законами України про оподаткування [13].

У практичному застосуванні податки мають цілком економічний зміст. Їх розглядають як плату державі за певні послуги, які вона надає населенню та різним суб'єктам економіки, під виглядом внутрішньої і зовнішньої безпеки, економічно-соціальної стабільності та певних благ, які відносять до категорії громадських.

Суспільний зміст податків проявляється в перерозподілі національного доходу. Матеріальна основа податків є грошовими коштами платників податків, що мобілізуються державою.

Призначення податкових платежів у бюджет полягає в тому, щоб покривати витрати держави на вирішення економічних і соціальних завдань, утримання апарату державного управління, оборону країни, а також створення умов для підвищення ефективності суспільного виробництва і регулювання споживання у суспільстві.

Необхідність систематизації і класифікації податків обумовлено різноманіттям податків: за умовами оподаткування, механізмом сплати та регулювання.

Загалом вивчивши економічну літературу [3; 6; 23] ми виділили таку класифікацію податків :

1. За методом встановлення податків:

- прямі податки – до них належать податки на майно і доходи (стягуються з певної юридичної або фізичної особи. До прямих податків належать прибуткові податки, внески до фондів соцстрахування, податки на прибуток та податки на майно);

- непрямі податки (вони переносяться споживача кінцевої ланки, залежно від ступеня еластичності попиту на послуги і товари, які оподатковані

згідно цих податків. До них можна віднести: податок на додану вартість, митні збори, акцизи, податок на покупки та продажу).

2. Залежно від способу встановлення податкової ставки:

- пропорційні – податки накладаються в однаковому відсотковому відношенні до об'єкта оподаткування без диференціації його величини;
- прогресивні – такі податкові ставки передбачають зростання розміру ставки залежно від розміру доходу;
- регресивні – означають зниження розміру ставки згідно зростання доходу;
- тверді – такі ставки встановлюються в абсолютній сумі на певну одиницю обкладання, не враховуючи розмір доходів.

3. За рівнем державних структур, які визначають податки:

- загальнодержавні – до таких податків та обов'язкових платежів відносять: податок на додану вартість, податок на прибуток, акцизний збір підприємств, мито, податок на доходи фізичних осіб, держмито тощо. Загальнодержавні податки та збори (обов'язкові платежі) встановлює Верховна Рада України є обов'язковими для виконання по всій території України;
- місцеві – до таких податків відносяться : податок з реклами, готельний збір, комунальний податок, ринковий збір тощо. Порядок та механізм сплати місцевих податків і зборів (обов'язкових платежів) встановлюють сільські, селищні, міські ради згідно з переліком та відповідно до меж граничних розмірів ставок, які установлені законами України.

4. За методом стягнення:

- складні (встановлюються спочатку ставки, а потім розмір податку для кожного платника; повна величина податку формується у вигляді суми платежів окремих платників податків);
- розкладні (передбачають встановлення спочатку загальної суми, необхідної для потреб держави в доходах, далі цю суму розкладають на частини відповідно територіальним одиницям, а на нижньому рівні – між платниками).

5. За характером використання:

- податки загального призначення, які використовуються для забезпечення загальнодержавних потреб без конкретизації заходів або видатків);
- спеціальні, або цільові податки, які зараховуються до певних державних цільових фондів, для подальшого використання виключно на фінансування конкретно визначених видатків (військовий збір, збір на обов'язкове соцстрахування, збір до Пенсійного фонду тощо).

6. За періодичністю стягнення:

- разові, вони сплачуються один раз протягом визначеного відрізка часу (податкового періоду), назначаючись за здійснення певних дій (податок на майно, яке успадковується або дарується, податок з власників транспортного засобу та інших самохідних машин і механізмів тощо);
- систематичні (регулярні), такі податки стягуються періодично (щомісячно, щоквартально).

7. Залежно від платників:

- податок з юридичних осіб;
- податок із фізичних осіб;
- змішаного складу, такі податки, збори, обов'язкові платежі, які мають сплачуватися як юридичними, так і фізичними особами, у тому числі громадянами-підприємцями (земельний податок, податок із власників транспортних засобів, митний збір та ін.).

8. Податки за економічним змістом поділяють:

- податок на доходи, він стягуються за встановленими ставками з доходу фізичної та юридичної особи. До них відносять такі податки: прибутковий податок з громадян, податок на прибуток підприємств;
- податок на споживання, він стягуються у вигляді ціни на товари і послуги, які покупець придбав. Такими податками є: податок на додану вартість, митний збір, акцизний збір;
- податок на майно, він встановлюється на конкретне майно фізичних і юридичних осіб, наприклад, на транспортні засоби, інші об'єкти рухомого та нерухомого майна [31].

Для вивчення сутності податку значна роль відводиться дослідженню функцій цієї категорії, без їхнього визначення неможливо розкрити суспільного призначення податків. Аналізуючи сучасну систему оподаткування, різні автори виділяють різні функції податків. До основних функцій податків відносять [23]:

- фіскальну;
- регулюючу;
- контрольну;
- розподільну (соціальну);
- заохочувальну.

Розглянемо основні функції докладніше, маючи на увазі, що зазначене нижче розмежування функцій податкової системи має умовний характер, бо вони доповнюють один одного і здійснюються одночасно.

Фіскальна функція – її завдання реалізація головного призначення податків: формування і мобілізація фінансових ресурсів держави, а також подальше акумулювання в бюджеті засобів, що будуть використанні для здійснення загальнодержавних або цільових держпрограм. Наступні функції оподаткування можна вважати похідними від фіскальної.

Розподільна функція. Сенс цієї функції полягає в тому, що відбувається передача коштів для забезпечення слабших і незахищених категорій громадян за рахунок накладання податкового тягаря на сильніші категорії населення. Результат – вилучення частини доходу в одних і подальша передача її іншим. Прикладом реалізації фіскально-розподільної функції можуть служити акцизи, установлені, зазвичай, на окремі види товарів, а саме, на предмети розкоші, а також механізми прогресивного оподаткування. З допомогою податків у державі перерозподіляється частина прибутку підприємств і підприємців, доходів громадян та направляється на розвиток виробничої і соціальної інфраструктур та ін.

Регулююча функція податків здійснюється у двох таких напрямках:

- регулювання товарно-грошових, ринкових відносин. Цей напрямок держрегулювання ринку не пов'язаний безпосередньо з податками;
- регулювання розвитку народного господарства та суспільного

виробництва за умов, коли основний об'єктивний економічний закон, що діє в суспільстві, є закон вартості. Тут йдеться головним чином про фінансово-економічні методи впливу, що використовує держава на інтереси людей, підприємців для спрямування їх діяльності у вигідному, потрібному суспільству напрямку [24].

Контрольна функція. За допомогою податків держава здійснює контроль за фінансово-господарською діяльністю організацій і громадян, а також за джерелами їхніх доходів і витратами. Шляхом грошової оцінки сум податків можливо кількісне зіставлення показників доходів з потребами держави у фінансових ресурсах. Завдяки контрольній функції можна оцінити ефективність податкової системи, забезпечити контроль за видами діяльності, фінансовими потоками. Через цю функцію оподаткування виявляється чи є необхідність внесення змін до податкової системи і бюджетної політики держави [20].

Отже, податки – це дуже складна фінансова категорія, вона здійснює вплив на всі економічні явища та процеси. Це необхідний елемент економічної системи будь-якої держави незалежно від моделі економічного розвитку та політичних сил при владі. Відсутність податків може паралізувати фінансову систему держави загалом та зробити її недієздатною, тобто позбавленою сенсу.

1.2. Податкова система: поняття, особливості структури та принципів побудови

Оподаткування має здійснюватися відповідно до встановленої системи, яку приймають в країні та використовують із метою реалізації основних функцій оподаткування. Структуру податкової системи, напрями розвитку та її принципи побудови визначають багато факторів.

Для детальнішого розуміння структури податкової системи охарактеризуємо елементи, що є основними в системі оподаткування:

1. Суб'єкт оподаткування представляє собою платника податків, тобто фізичну або юридичну особу, яка безпосередньо перераховує суму встановленого податку до бюджету. Суб'єкт оподаткування виступає кінцевим

платником податків, а тому, як правило, повинен нести юридичну відповідальність по сплаті податків. Але він не несе юридичну відповідальність, якщо здійснюється непрямого оподаткування.

2. Об'єктом оподаткування є фізичною чи вартісною величиною, яку беруть до уваги при нарахуванні податку. До них відносять різного виду доходи, додану вартість продукції, товар чи послугу, а також форми вираження накопиченого майна чи багатства, що визначаються законодавчими актами.

3. Одиницею оподаткування називають чисельну одиницю виміру об'єкту оподаткування, відповідно до якої встановлюються податкові ставки. Одиницю оподаткування виражають в натуральній або грошовій формах, вона зазвичай розрахункового характеру.

4. Базовою вартісною величиною конкретного об'єкту оподаткування, згідно якої нараховується податок називається **база оподаткування**.

5. Під **податковою ставкою** розуміють розмір податку з розрахунком на одиницю оподаткування. Виділяють два види податкових ставок : відсоткова і базова . Базова ставка встановлюється у натуральному вигляді відповідно до бази оподаткування. Відсоткова розраховується як певна частина взята від бази оподаткування. Вона поділяється в свою чергу на пропорційну, регресивну і прогресивну [6].

Вперше основні принципи оподаткування сформулював А.Сміт [28] у своїй праці «Дослідження про природу і причини багатства народів», їхня сутність виражається так:

- громадяни держави мають її підтримувати відповідно до можливої платоспроможності, тобто пропорційно від доходу, яким вони можуть користуватися завдяки заступництву держави;
- податок, який стягується з платника податків, має бути конкретно визначеним, а не встановленим довільним;
- податки необхідно стягувати у найвигідніший час і спосіб для особи, яка його сплачує;
- податки мають будуватися так, щоб із кишень населення забиралося якнайменше, але користь для скарбниці держави була найвища.

Учені, які згодом розвинули теорію податків, переважно погоджувалися з А. Смітом, але доповнювали його висловлювання. Зокрема, основу побудови сучасної податкової системи, поряд з принципами А. Сміта, обумовлюють також принципи, які розробив німецький економіст А. Вагнер [8], який надав їм новий концептуальний зміст. Опіраючись на теорією колективних потреб, на головне місце в оподаткуванні він поставив принцип еластичності та достатності. Завдяки цьому принципу оподаткування утворило систему, яка брала до уваги інтереси не тільки платників податків, а й держави, надаючи пріоритет останній. Тобто, перед оподаткуванням виникло завдання збалансувати інтереси платників податків і держави, що є ключовою проблемою формування податкової політики в сучасних умовах для держави.

Податковий кодекс України має такі задекларовані принципи функціонування національної податкової системи [12]:

1) стимулювання підприємницької виробничої діяльності та інвестиційної активності, яке передбачає запровадження пільг стосовно оподаткування прибутку (доходу), спрямованої на розвиток виробництва;

2) рівнозначність та пропорційність – стягнення податків і зборів здійснюється з юридичних осіб у відповідних пропорціях залежно від отриманого прибутку та забезпечується сплата рівного розміру обов'язкових платежів на рівні прибутки і пропорційно більшого податку і зборів – на більші статки;

3) обов'язковість – впровадження норм щодо сплати податків і зборів, які визначені на підставі перевірених даних про об'єкти оподаткування за звітний період, і встановлення правової відповідальності платників податків за порушення податкового законодавства;

4) рівність – юридичні та фізичні особи, включаючи нерезидентів рівні у своїх правах при визначенні обов'язків із сплати податків і зборів, принцип передбачає недопущення органами державної влади податкової дискримінації;

б) соціальна справедливість – регулювання соціальних і економічних нерівностей шляхом впровадження неоподаткованого мінімуму доходів громадян; для громадян, які отримують високі і надвисокі доходи застосування

диференційованої і прогресивної шкали оподаткування;

7) стабільність – сталість нормативно-правової бази, а також незмінність податків і зборів та їх ставок, а також податкових пільг протягом бюджетного року;

8) рівномірність сплати – визначення термінів сплати податків і зборів виходить із необхідності вчасного надходження коштів у бюджет держави для фінансування видатків;

9) економічна обґрунтованість – сума та кількість податкових платежів визначається на підставі даних економічного розвитку задля дотримання збалансованості видатків бюджету з його доходами;

10) компетенція – встановлення, зміна або відміна обов'язкових податкових платежів здійснюється згідно податкового законодавства виключно уповноваженими органами;

11) єдиний підхід – визначення єдиного теоретичного підходу до розробки податкового законодавства із визначенням платника податку і збору, об'єкту оподаткування, джерела сплати податку і збору, податкового періоду, ставок податку і збору, термінів і порядку сплати податку, підстави для надання податкових пільг;

12) доступність – норми податкового законодавства мають бути у відкритому доступі для платників податків і зборів.

Принципи оподаткування, перелічені в Податковому кодексі [26], можна умовно розділити на міжнародні, тобто уніфіковані для різних держав, та національні – специфічні для кожної країни, залежно від соціально-економічного середовища, що в ній склалося.

1.3. Світовий досвід формування податкових систем в умовах ринкової економіки

Вибираючи свій економічний шлях (передусім командно-

адміністративним або ринковим), країна має певний набір особливостей розвитку своєї економіки. Держава має враховувати динаміку розвитку економічних процесів, яка в подальшому робить вплив на розвиток складових економічної системи, в тому числі і на державну податкову систему, яка відноситься до фінансової системи і тому постійно пристосовується до змін, що відбуваються у суспільстві.

Головна роль у створенні структури податкових систем різних країн приділяється залученню інвестицій як вітчизняними, так і іноземними особами та розвитку підприємницької діяльності. З цією метою в державі створюються умови, що стимулюють ці види діяльності. Більшість країн значні пільги надають підприємствам, що експортують продукцію (зазначимо, що переважно країни укладають угоди між собою про усунення подвійного оподаткування).

Гнучкість податкової системи характерна країн світу з розвинутою економікою. У Великобританії та США платник податку самостійно вибирає той варіант оподаткування, наприклад, прибутковий податок з фізичних осіб, який є найефективнішим для нього. Така податкова система дає змогу зменшити кількість платників, які будуть ухиляються від сплати податків або працювати у тіньовому секторі економіки [2].

Наявність різних варіантів сплати та розрахунку податків, а також різні пільги щодо них надають можливість підприємству при плануванні своєї податкової політики розробляти декілька варіантів і визначати можливу економію. Розробка податкової політики також впливає на визначення напрямків подальшої діяльності підприємства.

Податкове законодавство різних країн світу включає дві категорії платників податків – резиденти та нерезиденти. Резидентами є юридичні особи, які в цій країні зареєстровані, мають розрахунковий рахунок та здійснюють у її межах основну господарську діяльність. Юридичні або фізичні особи, які не мають постійного місця проживання в цій країні, проте здійснюють в країні свою господарсько-фінансову діяльність називаються нерезидентами. Компанії-нерезиденти найбільш поширені в країнах Західної Європи, цьому сприяє постійне переведення капіталу з однієї країни в іншу, а також міграція

населення. При створенні системи оподаткування для нерезидентів особливу увагу приділяють міжнародним угодам щодо цього питання. Більшість податкових систем скеровані на усунення подвійного оподаткування, і стягнення податків відбувається відповідно до принципу національної незалежності платника податку [22].

Для новітніх податкових систем характерна значна частка надходжень бюджетів в ВВП. На початку 90-х р. вона становила: в Японії – 32%, США – 31%, Англії – 38%, Норвегії – 49%, Німеччині – 38%, Канаді – 37%, Швеції – 61%, Франції – 44%, Італії – 40%, Данії – 52%. Різниця у загальному рівні оподаткування певних країн показує наявність зв'язку між моделлю ринкової економіки та часткою податкових надходжень в ВВП, який в подальшому відображається у формах державного регулювання [10].

Перерозподіл державою ВВП в найменших масштабах характерний для японської моделі та американського варіантів ринкової ліберальної економіки. В США це – податкова політика використовується як засіб державного регулювання економічних процесів і, насамперед, як засобу утворення сприятливих умов діяльності промислових підприємств, – для цього необхідний низький рівень податкового тиску.

Невелика частка податків в ВВП Японії відображає те, що податкова політика як метод державного регулювання відіграє вторинну роль. В країні основну роль відводять іншим методам – прямій державній підтримці окремих галузей та підприємств, державному програмуванню.

Найвища частка податкових надходжень в ВВП характерна для шведського варіанту соціалізму, де присутнє втручання держави у відносини розподілу, але не у виробництво. Це спричиняє необхідність аккумулявання в руках держави значної частини ВВП.

Країни з соціально орієнтованою-економікою в основному мають помірне оподаткування. Воно об'єднує такі дві мети: створення сприятливого клімату для проведення господарської діяльності (ця мета визначає верхню межу оподаткування) і ефективно вирішення соціальних питань – мета нижньої межі оподаткування.

Охарактеризувати сучасні податкові системи розвинутих країн може аналіз структури їхніх податків. Співвідношення прямих і непрямих податками має свої особливості у різних країнах [4]:

- прямі податки характерні для Голландії, Данії, США, Новій Зеландії, Люксембурзі, Канаді, Швейцарії, Японії; Австрії, підвисилась їхня роль у Великобританії, Фінляндії, Німеччині, Японії, Канаді та США;
- непрямі податки переважають у Франції, Норвегії, Австралії, Греції, Іспанії; зросла їхня роль в Італії, Австралії та найбільше в Швеції;
- урівноважена структура прямих і непрямих податків характерна Італія, Норвегія, Швеція і Фінляндія (Табл. 1).

Таблиця 1

Структура податків сучасних податкових систем розвинутих країн

Країни	Особис. прибутковий податок, %	Податок на прибуток, %	Внески на соціальне страхування, %		Податок на споживання, %	Акцизи, %	Інші податки, %
			Службовці	Підприємці			
США	35,7	7,3	11,4	16,5	7,6	6,8	14,3
Англія	28,8	11,1	6,6	10,5	16,4	12,4	14,1
Франція	27,5	4,7	15,6	17,8	17,0	9,4	6,8
Німеччина	11,8	5,3	13,7	27,4	18,7	8,6	14,3
Італія	26,4	10,1	6,3	23,8	14,7	10,6	8,5
Канада	40,9	6,7	4,2	9,7	13,8	9,9	14,6
Японія	26,7	21,2	10,7	15,3	4,2	7,1	14,0

Джерело: розроблено за даними [2; 10]

Отже, на основі змін, що відбуваються у податкових системах у різних країн можна дійти висновку, що співвідношення між прямими та непрямими податків залежить від здатності податкової системи звести до мінімуму ухилення від оподаткування; досконалості механізму стягнення податків, рівня податкової

культури; розв'язання найгостріших соціальних проблем; традицій оподаткування; загальної орієнтації на соціальний компроміс.

В загальному, тенденції, до яких прагне оподаткування відображаються в такому напрямі – із зростанням рівня податкових надходжень частка непрямих податків знижується.

Основний фактор, який визначає співвідношення між прямими та непрямими податків є життєвий рівень більшої частини населення. Низький рівень у свою чергу призводить до обмеження масштабів податкових надходжень із доходів юридичних і фізичних осіб.

Національна особливість країни також є одним із факторів, які породжують наявність різних стереотипів щодо тих чи інших податків. У групі розвинутих країн різко виділяються ті, де загальна частка непрямих податків у співвідношенні загальних податкових надходженнях перебуває у межах 29-35% (США, Канада, Японія), й ті, де ці величини сягають 46-55% (Англія, Італія, Німеччина, Франція). Тобто відношення між прямими та непрямими податками різне не тільки у розвинутих країнах і країнах, що розвиваються, а й також у деяких країнах, які входять до тієї чи іншої групи [22].

В розвинутих країнах зараз переважає пряме оподаткування із високими прогресивними ставками, яке надає змогу передати основну частку податків на заможніші верстви населення і використати в подальшому акумульовані державою фінансові ресурси для цільових капіталовкладень, забезпечення реалізації соціальних програм та державних замовлень. Федеральний устрій у Німеччині та рівень її економічного розвитку забезпечують досить рівномірний процес споживання на усій території держави, тому фіскальна ефективність непрямих податків є досить значною, особливо стосовно використання з метою балансування місцевих бюджетів.

У Франції та Італії соціально-економічна політика спрямовується на стимулювання з допомогою податків господарську діяльність, що призводить до використання широкого діапазону податкових пільг для корпорацій, та на розв'язання соціальних проблем. Завдяки допомозі пільг особистого прибуткового оподаткування (цей податок сплачують лише 51 % платників у

Франції) держава регулює конкретні соціальні процеси. Беручи до уваги, що значна частина витрат перекладається на державні та приватні компанії, вони мають подвійний вплив на співвідношення прямих і непрямих податків. По-перше, внески на соціальне забезпечення, що збираються з підприємців, відносять до непрямих податків, це дозволяє збільшити їхню частину. По-друге, отримані внески відраховуються на витрати обігу та виробництва, впливаючи на прибутки, як оподатковуються, і зменшуючи їхню частку в податкових надходженнях [9].

Практика зарубіжних країн, щодо оподаткування за системою «прямі-непрямі податки» показує, що в ній існують два найважливіших податки: прибутковий, в його основу закладено прогресивне оподаткування юридичних осіб та громадян сукупних доходів з усіх внутрішніх джерел країни, так і за кордоном – це прямий податок), і податок на додану вартість – це непрямий податок).

РОЗДІЛ II. МАКРОЕКОНОМІЧНИЙ АНАЛІЗ ДИНАМІКИ РОЗВИТКУ ПОДАТКОВОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ

2.1. Сучасний стан податкової системи України

З отриманням незалежності у 1991 році Україна була змушена практично заново створювати власну систему оподаткування. На ранніх етапах розвитку власної податкової справи в Україні була здійснена стратегічна помилка — копіювання діючої податкової система європейського зразка, яка націлена на країни з усталеною ринковою економікою та спрямована на власний тип господарювання. Такий крок мав деструктивний та руйнівний характер, що стало причиною фіскальних проблем, які призвели згубний вплив на економічну та соціальну сферу. Тому така система потребує постійного реформування та пошуку шляхів її оптимізації .

Важливим є розкриття суті і змісту податкової політики як інструменту регулювання тих чи інших соціально-економічних процесів. Податкова політика – важлива складова фінансово-економічної політики держави. Податкова політика не має самостійного характеру, оскільки податок, як інструмент регулювання економічних процесів, застосовується комплексно з іншими фінансовими методами. Система оподаткування – частина загальної податкової політики держави. На практиці податкова політика виявляється у податковій системі країни структуру, якої податкової системи відображено на рис. 1 [23]:

Рис. 1 Структура податкової системи України [23]

Сукупність усіх загальнодержавних та місцевих податків та зборів, що стягуються в установленому Податковим кодексом [22] порядку, становить податкову систему України.

Податкова система України включає на дві складові: податкову службу та систему оподаткування. Правильність побудови системи оподаткування та якості рівня організації податкової служби у державі, налагодженості податкової роботи залежить надійності і життєздатності роботи податкової системи.

Податкова служба є сукупністю державних органів, які організовують і контролюють процес надходження податків, податкових і окремих видів неподаткових платежів. Податкова служба України включає Державну податкову адміністрацію та податкову поліцію.

З 1 січня 2011 року набрав чинності новий Податковий кодекс України [25], який значно змінює систему оподаткування в Україні. З прийняттям нового кодексу втратили чинність ряд Законів України, декретів Кабінету Міністрів України, постанов Верховної Ради України та указів президента України. У новому кодексі змінено кількість та склад загальнодержавних і місцевих податків та зборів.

Згідно Податкового кодексу України [26], в Україні станом на 1.01.2017 р. передбачено 7 загальнодержавних і 4 місцеві податки та збори:

Загальнодержавні

- на доходи фізичних осіб;
- акцизний податок;
- екологічний податок;
- податок на додану вартість;
- податок на прибуток підприємств;
- мито транспортних засобів;
- рентна плата.

Місцеві

- податок майно;

- єдиний податок;
- збір за місця для паркування;
- туристичний збір.

Задля підвищення рівня державного управління та з метою посилення фінансової безпеки держави Постановою Кабінету Міністрів України від 21.05.2014 р. № 160 «Про утворення Державної фіскальної служби» [27] реорганізовано Міністерство доходів і зборів України шляхом перетворення у Державну фіскальну службу, яка є центральним органом виконавчої влади, діяльність і координація якого спрямовується та координується Кабінетом Міністрів України [12].

Державна фіскальна служба як центральний орган виконавчої влади здійснює реалізацію основних засад економічної політики та забезпечує надходження податків, зборів до бюджетів усіх рівнів і цільових фондів. Окрім фіскальних функцій, ДФС України виконує ще ряд інших завдань, а саме: правоохоронні, контрольні та обслуговуючі. Особливе місце у структурі DFS посідають митні органи, які здійснюють реалізацію митної політики на території України.

Станом на 2017 рік Податкова система [26] не змінилася: 7 загальнодержавних та 4 місцевих податків і зборів. Ставки податку на додану вартість, податку на доходи фізичних осіб та податку на прибуток залишилися без змін. Були здійснені певні реформи у податковій системі, а саме кардинальних змін зазнали податкові органи:

1. DFS віддали у пряме підпорядкування Міністерству фінансів.
2. Податкову міліцію реорганізували у Службу фінансових розслідувань.
3. Об'єднали ключові сервіси DFS: податкові та митні системи оцінки ризику, що дозволяє краще визначати, хто ухиляється від сплати податків і зборів, а також податковий і митний аудит для мінімізації кількості перевірок [27].

Особливістю податкової системи України на сучасному етапі є її поступовий характер розвитку та ряд позитивних змін, а саме: зменшення кількості податків, зменшення бази оподаткування та покращення контролю за

справлянням податків.

Ще однією особливістю розвитку вітчизняної системи оподаткування в умовах децентралізації є дискусійні питання між органами державної влади та місцевого самоврядування з приводу розподілу державного та місцевого бюджетів. Нерозвинена система місцевих податків та зборів, яка призвела до відсутності у місцевих бюджетах власної дохідної бази, неефективна система фінансового вирівнювання, тривалий перегляд переліку загальнодержавних і місцевих податків стримують процеси децентралізації та збільшують податкове навантаження на деякі регіони.

Існує значна кількість проблем у системі оподаткування України, основною з яких є – високий рівень тіньової економіки. Проте, станом на 2017 рік прослідковується покращення економічної позиції України у рейтингу Світового Банку, зокрема у сфері оподаткування

2. 2. Структурний аналіз податкових надходжень до бюджету України 2014-2017 рр.

Шляхом проведення структурного аналізу визначимо місце податкових надходжень у доходах до Державного бюджету (табл. 1, таб.2). З даних, наведених у таблицях, можна підсумувати, що податкові надходження становлять близько $\frac{3}{4}$ доходів Державного бюджету протягом періоду останніх років. У 2014 році податкові надходження становили 79,8% доходів бюджету, що становить 299588860,2 тис. грн., вже у 2015 році у зв'язку з економічною кризою сума податкових надходжень у кількісному вираженні значно збільшилась і склала 79,8%, тобто 409970879,7 тис. грн., а у 2016 році – 83,2%, тобто 502554559,7 тис. грн. Такі значення показників свідчать про те, що роль податкових платежів дуже велика, бо саме ефективність виконання державою функцій покладених на неї та благополуччя суспільства залежить від того, яку кількість податків було сплачено. Варто зазначити, що кількість податкових

надходжень було значно збільшено задля можливості виконання державою покладених на неї функцій.

З розрахунків видно, що відбувається зростання частки податкових надходжень до бюджету країни. Частка податкових надходжень у 2015 році, у порівнянні з 2014 роком зросла на 0,1 %, що становить 110382029 тис. грн., а у 2016 році, у порівнянні з 2015 роком – уже на 3,2% і це складає 92583681 тис. грн., у 2017 році кількість податкових надходжень знову зросла на 0,5%.

Таблиця 2

Структура доходів Державного бюджету України за 2015-2017 роки у грн.

Показники	2014 р., грн	2015 р., грн	2016р., грн	2017 р., грн
Податкові надходження	299588860,2	409970879,7	502554559,7	627154605,8
Неподаткові надходження	69373338,2	95976326,4	87646785,2	94857576,3
Інше	6856227	7388754,5	14650222,8	2010050
Всього	375818425,4	513335960,5	604851574,4	828159769,8

Джерело: розроблено за даними [16; 17; 18; 19]

Таблиця 3

Структура доходів Державного бюджету України за 2015-2017 роки у %

Показники	2014 р., %	2015 р., %	2016р., %	2017р.,%
Податкові надходження	79,7	79,8	83,2	83,7
Неподаткові надходження	18,5	18,8	14,4	14,1
Інше	1,8	1,4	2,4	2,2
Всього	100	100	100	100

Джерело: розроблено за даними [16; 17; 18; 19]

Проаналізуємо зміни динаміки надходжень основних податкових надходжень. Вагомим у структурі податкових надходжень є податок на прибуток підприємств рис. 2 (джерело: розроблено за даними [16; 17; 18; 19]). Позитивну динаміку продемонстрував податок на прибуток підприємств. Так, у 2016 до

державного бюджету надійшло 60 223,3 млн. грн. останнього, що на 30 170 млн. грн., або на 50,1%, більше, ніж попереднього року. За підсумками діяльності у 2017 році до Зведеного бюджету України зібрано: податку на прибуток 70040 млн. грн. (у тому числі до державного бюджету – 63,9 млн. грн., місцевих бюджетів – 6,5 млн. грн.). Порівняно з 2016 роком надходження збільшилися на 10,2 млрд. грн. або 16,9 %. Виконання індикативного показника надходжень Мінфіну (загальний фонд державного бюджету) становить 100,2 %.

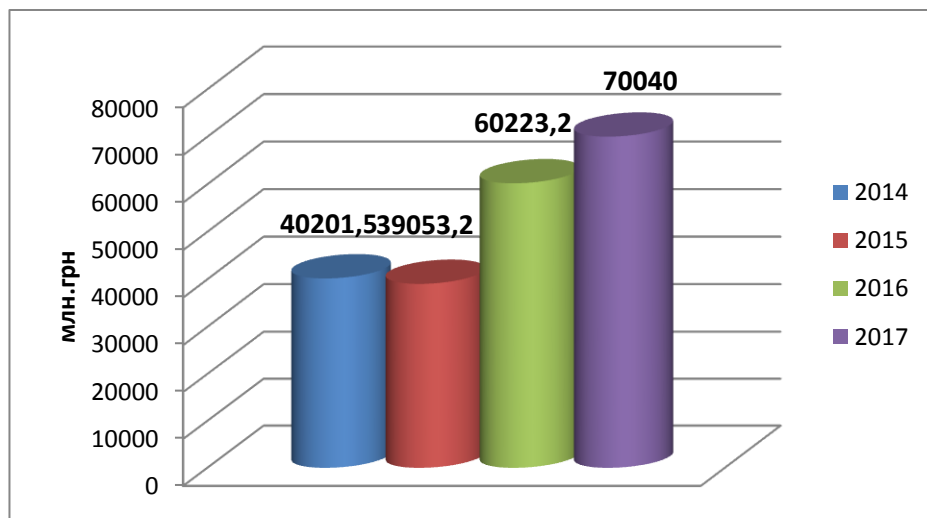

Рис. 2 Динаміка надходжень основних податкових надходжень за 2014-2017рр.

Значно збільшилась доля надходжень за рахунок стягнення акцизного збору. Результатом підвищення специфічних ставок акцизного податку у 2016 році (відповідно до Закону України від 24 грудня 2015 року №909 «Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких законодавчих актів України щодо забезпечення збалансованості бюджетних надходжень у 2017 році» [26]) стало збільшення надходжень акцизного податку до державного бюджету, зокрема:

- на тютюнові вироби на 40 %;
- на пальне на 13 %.

Водночас на надходження акцизного податку позитивно вплинуло запровадження у 2016 році системи електронного адміністрування реалізації пального. Ще одним поштовхом для збільшення надходжень акцизного податку

до державного бюджету у стало зростання на курсу гривні до євро, оскільки ставки акцизного податку на нафтопродукти та транспортні засоби визначені у євро (рис. 3 Джерело: розроблено за даними [10;16; 17; 18; 19]).

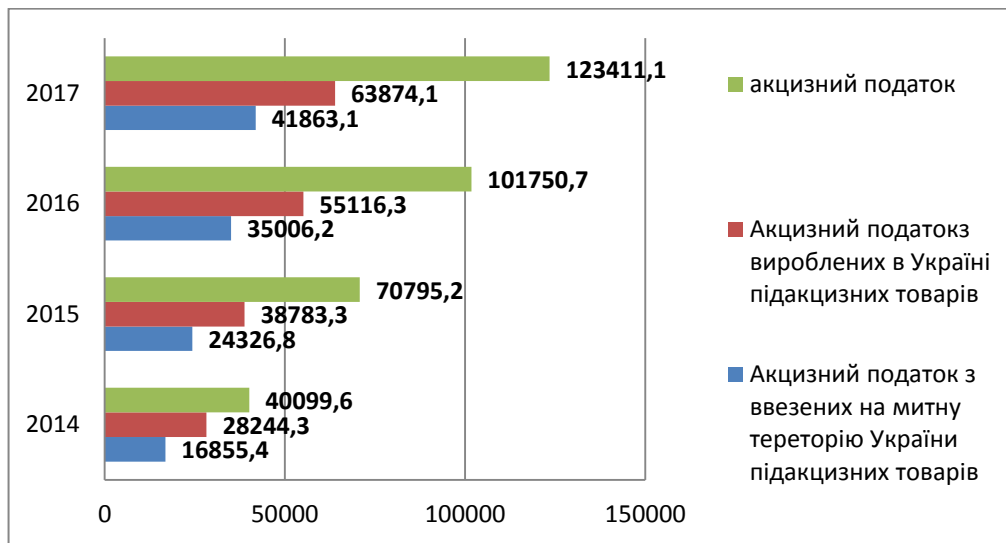

Рис. 3 Динаміка надходження акцизного податку у період 2014 – 2017 рр.

Для характеристики сучасних тенденцій розвитку податкової системи порівняємо дані за 2016-2017 рр. (рис. 4). У 2017 році до державного бюджету (загального та спеціального фондів разом) надійшло 793,3 млрд. грн. доходів, що становить 99,6 % річних планових показників. У порівнянні із 2016 роком надійшло доходів на 177 млрд. грн. більше або на 28,7 %.

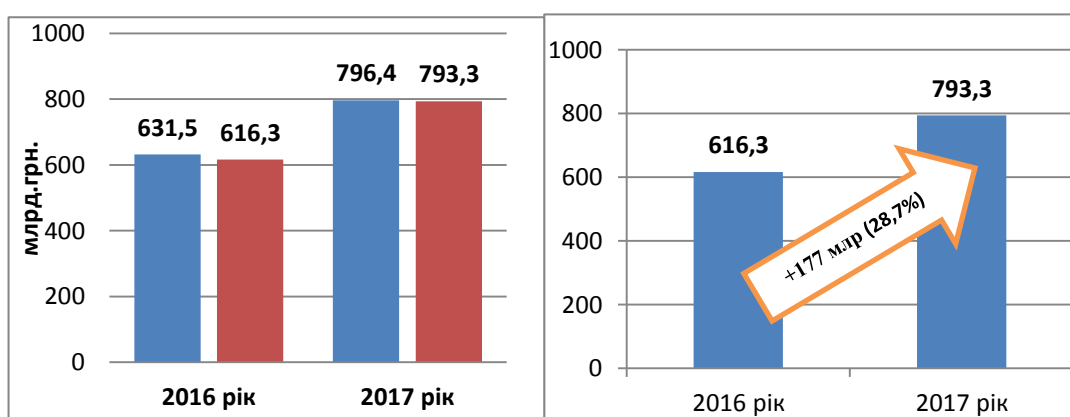

Рис. 4 Доходи державного бюджету України за 2016-2017рр

Відобразимо питому вагу основних податків у загальній сумі доходів державного бюджету на рис. 5 (Джерело: розроблено за даними [1; 18; 19]). У структурі доходів Державного бюджету України у 2017 році ПДВ із ввезених на територію України товарів становить 250,5 млрд. грн. або 31,6 % від загального

обсягу надходжень, ПДВ із вироблених в Україні товарів (без бюджетного відшкодування) – 180,2 млрд. грн. або 22,7 %, акцизний податок із вироблених в Україні та ввезених в Україну товарів – 108,3 млрд. грн. або 13,7 %, податок на доходи фізичних осіб – 75 млрд. грн. (9,5 %).

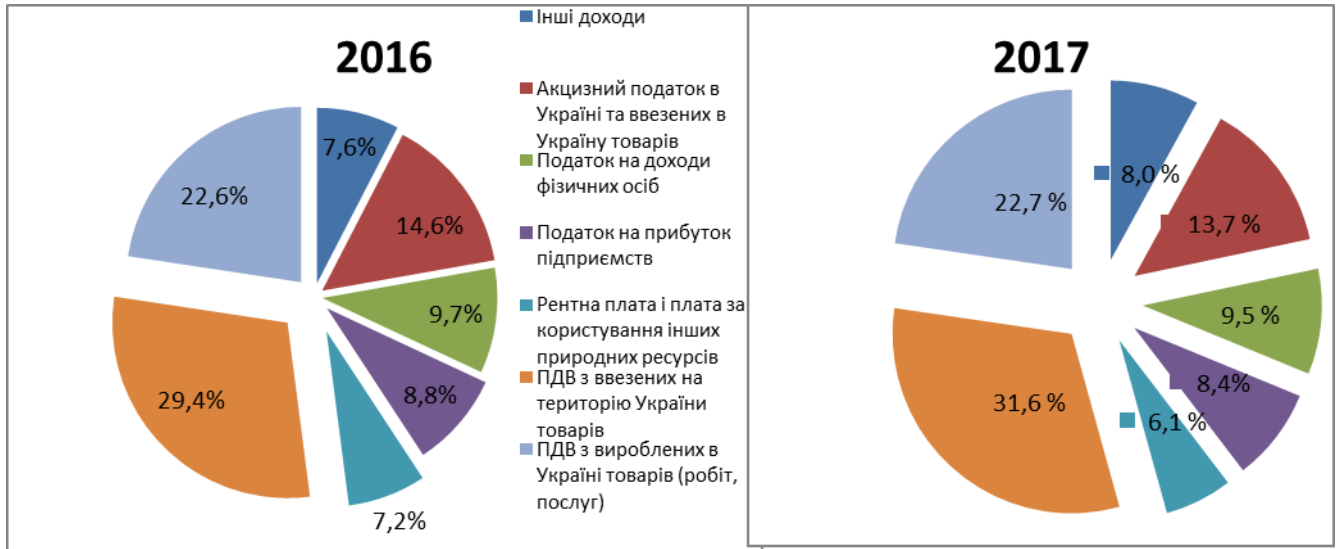

Рис. 5 Діаграми питомої ваги основних податків у загальній сумі доходів державного бюджету

На мал. 6 (Джерело: розроблено за даними [11; 18; 19]) відображено надходження до місцевих бюджетів у 2017 року з урахуванням сум міжбюджетних трансфертів із державного бюджету надійшло 502,1 млрд. грн., що становить 100,7 % річних планових показників. У порівнянні з 2016 роком надходження з

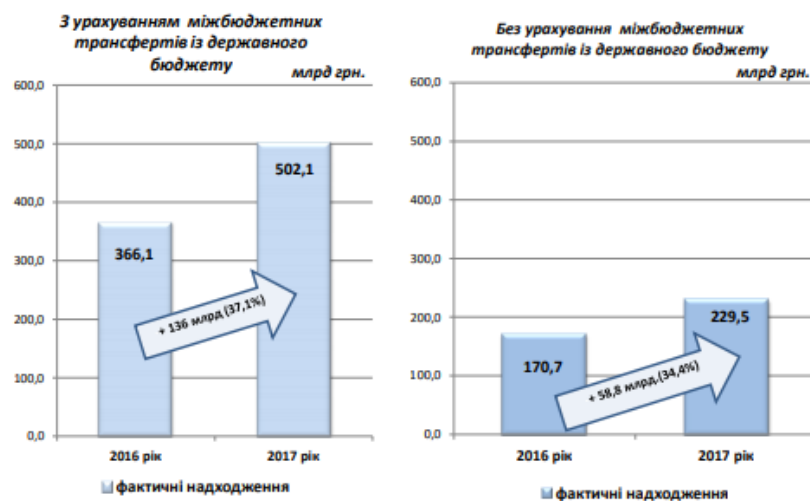

Рис. 6 Діаграма доходів місцевих бюджетів за 2016-2017рр

Із загальної суми всіх надходжень, отриманих місцевими бюджетами,

обсяг податків і зборів, які справляються на їх території становить 229,5 млрд. грн., що на 58,8 млрд. грн. або на 34,4 % більше проти 2016 року.

Підсумовуючи здійснений аналіз, можна стверджувати, що ПДВ – основний бюджетоутворюючий податок, так як надходження від нього складають третю частину сукупного доходу Державного бюджету. Але під час його адміністрування виникає ряд проблем, які потребують нагального вирішення. Тривала процедура щодо його відшкодування, а також «вибіркове» повернення ПДВ призводить до збільшення корупції, бюрократії, що у свою чергу відображається на виробничому секторі та завдає суттєвої шкоди конкуренції.

Отже, як бачимо із вище проведеного аналізу прослідковується збільшення динаміки сум податкових надходжень до Державного бюджету, проте вітчизняна податкова система залишається недосконалою і потребує нових шляхів оптимізації та проведення дієвих реформ. Основними проблемами діючого податкового механізму залишаються: переважно фіскальне спрямування податків, що стає фактором пригнічення економічного зростання та інвестиційної активності; відтік капіталу за кордон, що є наслідком ухилення від сплати податків; нерівномірне податкове навантаження; нестабільність податкового законодавства.

РОЗДІЛ III. ШЛЯХИ ОПТИМІЗАЦІЇ ТА УДОСКОНАЛЕННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОДАТКОВОЇ СИСТЕМИ З МЕТОЮ ПІДВИЩЕННЯ ЇЇ ЕФЕКТИВНОСТІ

Сьогодні в Україні створено податкову систему, яка дозволяє мобілізувати кошти в розпорядження держави, проводити їхній розподіл і перерозподіл згідно з цілями економічного та соціального розвитку.

Податкова система України виявилася невідповідною умовам перехідної економіки, що призвело до невиправданого вилучення обігових коштів підприємств, створила значні податкові навантаження на суб'єкти господарювання, виникнення додаткової потреби в кредитних ресурсах. Значними є деформації та нестабільність у ставках, визначенні бази й періодів оподаткування. Негативно вплинули на результати господарської діяльності підприємницьких структур значні нарахування на фонд оплати праці. Надмірна кількість податкових пільг зумовила необґрунтований перерозподіл валового внутрішнього продукту, створила неоднакові економічні умови для господарювання. Усе це призвело до виникнення значного неофіційного сектору економіки, ухилень від оподаткування, створення податкової заборгованості.

Проаналізувавши економічний стан держави можна відмітити, що без реформування податкової системи змінити ситуацію на краще не можна. Серед головних чинників, які зумовлюють необхідність податкової реформи у будь-якій країні, є передусім такі:

- зміна форм власності, умов економічного розвитку та соціально-економічної організації суспільства, що є об'єктивною основою для реформування податкової системи, визначає основні напрями та цілі податкової реформи, її глибину з урахуванням досягнутого рівня соціально-економічного розвитку країни, формує можливості реалізації наявного потенціалу її продуктивних сил;
- закономірний суспільний розвиток, що проявляється в постійному намаганні суспільства оптимізувати податкову систему і неможливості досягнути цього оптимуму;

- зміна концепції оподаткування, яка, як правило, має відображати об'єктивну економіко-політичну ситуацію в країні, соціально-економічний стан її населення та зміну пріоритети держави [21; 30].

Варто зазначити, що у світовій практиці існують такі основні інструменти податкового регулювання:

1. Зниження ставок оподаткування прибутку підприємства.
2. Податкові канікули.
3. Інвестиційна податкова знижка.
4. Прискорена амортизація.
5. Скасування податку на реінвестований прибуток.
6. Інвестиційний податковий кредит.
7. Регресивна шкала оподаткування прибутку підприємства [2].

Треба звернути увагу, що у ході реформування податкової системи України йдеться не лише про зниження рівня оподаткування. Суть питання в тому, що за нинішніх умов бюджет є майже єдиним джерелом фінансування витрат на потреби соціального захисту населення та утримання соціально-культурної сфери. Ці витрати здійснюються сьогодні за мінімальними нормативами щодо рівня соціальних послуг і благ, тому скорочення доходної частини бюджету може призвести до деяких небажаних соціальних наслідків.

На будь-якому етапі розвитку держави є певна межа зниження витрат бюджету та рівня його дефіциту, перевищувати яку економічно недоцільно. Зниження рівня оподаткування, як підтвердив досвід проведення податкових реформ у розвинутих країнах, не супроводжується швидким зростанням податкових надходжень до бюджету через уповільнену реакцію економічних суб'єктів на зниження податків. Воно не впливає і на темпи економічного зростання. Для задоволення соціальних потреб, передбачених чинним законодавством, за допомогою податкової системи треба перерозподіляти 38-40% від валового внутрішнього продукту, включаючи кошти Пенсійного фонду. Подальше зменшення питомої ваги обсягу перерозподілу ВВП через податки неможливе і може призвести до негативних й непередбачуваних наслідків [22].

У ситуації, що склалася, стає дедалі очевиднішою необхідність науково обґрунтованої концепції доходів держави. Ця концепція має враховувати умови економіки перехідного періоду, особливості й наслідки системи державного регулювання економічних і соціальних процесів, які були в минулому, та прогресивний зарубіжний досвід.

Основним положенням, що має визначати структуру податкової системи, є наявна система витрат держави на економічні й соціальні потреби, визначена законодавством. Без докорінної зміни складу й структури витрат держави не можна реформувати податкову систему. Вдосконалення системи оподаткування має відбуватися шляхом поступового зниження податкового навантаження в процесі поетапної податкової реформи.

На основі вивченої літератури [7; 9] ми виділили такі пункти удосконалення податкової системи повинні бути:

- науково обґрунтована державна політика доходів, законодавче закріплення якої має бути відображене в Податковому кодексі; система оподаткування має сприяти розвитку певних галузей економіки. Необхідно посилити податкові методи регулювання темпів і пропорцій розвитку економіки. Держава повинна мати змогу впливати на всі складові процесу виробництва – оплату праці, виробничі основні й оборотні фонди, рівень прибутковості;
- система оподаткування повинна мати інвестиційну й соціальну спрямованість;
- зміни в системі оподаткування мають здійснюватися одночасно з реформуванням системи оплати праці, пенсійного забезпечення, вдосконаленням соціальної сфери;
- розширення неподаткових форм і методів мобілізації доходів бюджету за рахунок оренди державного майна, дивідендів від частки державної власності в акціонерних підприємствах, продажу державного майна;
- основу податкової системи мають становити прямі податки, тобто ті, де об'єктом оподаткування виступає дохід фізичної особи, прибуток юридичної особи, земля, майно та капітал;

- непрямі податки повинні використовуватися лише у формі акцизів для обмеження споживання деяких видів товарів, можливостей виробника – монополіста в одержанні необґрунтовано високих доходів, а також для оподаткування предметів розкоші, захисту власного виробника;
- потрібно збільшити перелік податків за забруднення навколишнього середовища, наприклад, засмічення місць суспільного призначення;
- застосування при оподаткуванні обґрунтованої різності ставок податків залежно від видів діяльності й розміру одержуваного прибутку або доходу;
- умови оподаткування мають бути прості й зрозумілі платникам, податок має стягуватися у зручній для платника час і прийнятним методом;
- чітке розмежування податків, що зараховуються до державного і місцевих бюджетів, розширення прав органів самоврядування у сфері оподаткування;
- подальше використання митних тарифів як механізму вдосконалення оподаткування у зовнішньоекономічній діяльності.

Оптимізація та удосконалення чинної системи оподаткування повинно здійснюватися у двох напрямках. По-перше, за допомогою скасування деяких видів податків і зборів; по-друге за допомогою вдосконалення обчислення і стягнення окремих податків.

Підсумовуючи наведену вище інформацію, слід сказати, що постійно здійснюється пошук шляхів оптимізації та удосконалення оподаткування в Україні. Для органів державної влади у сфері податкової політики важливою проблемою залишається оптимальне поєднання прямих та непрямих податків. Недоліком непрямих податків є те, що їх сплата є тягарем для кінцевого споживача. Тому необхідним є оптимальне збалансування кількості прямих та непрямих податків.

ВИСНОВКИ

Таким чином, проведений у першому розділі аналіз джерел з теоретико-методологічних основ організації процесу оподаткування та побудови податкової системи наступних висновків :

1. Податки – це дуже складна фінансова категорія, вона здійснює вплив на всі економічні явища та процеси. Це необхідний елемент економічної системи будь-якої держави незалежно від моделі економічного розвитку та політичних сил при владі. Податкова система – це не тільки важіль фіскальної політики і спосіб формування доходів, а також система заходів, які впливають на формування, зростання валового внутрішнього продукту і національного доходу.

2. Виділяють такі основні функції податків: фіскальну, регулюючу, контрольну, розподільну (соціальну), заохочувальну.

3. Структура податкової системи складається з таких елементів:

- системи оподаткування, яка включає систему податків і зборів, способи і механізми розрахунку та сплати податків і зборів;
- платники податків: юридичні та фізичні особи;
- контролюючі органи, які включають державну податкову службу, державну митну службу.

4. Досвід зарубіжних країн, щодо оподаткування за системою «прямі-непрямі податки» показує, що в них існують два важливих податки: прибутковий, в основу якого закладено прогресивне оподаткування юридичних осіб та громадян за сукупним доходом усіх внутрішніх джерел країни та за кордоном (прямий податок), і податок на додану вартість, тобто непрямий податок.

В другому розділі був проведений макроекономічний аналіз податкової системи України. Проведений аналіз показав тенденцію збільшення динаміки сум податкових надходжень до Державного бюджету. Також це дало змогу зробити висновок про серйозні недоліки: нестабільність податкової системи та законодавчих актах, що негативно впливає на добробут населення та розвиток бізнесу; велика увага приділяється фіскальному спрямуванню, недостатнє виявлення регулюючої функції; великий податковий тиск на платників.

В третьому розділі нами було вивчено та запропоновано шляхи оптимізації та удосконалення податкової системи з метою підвищення її ефективності. Отже, основними напрямками оптимізації та реформування оподаткування в Україні повинні бути наступні:

- трансформація механізму «транзитного» ПДВ;
- обґрунтоване зниження рівня податкового навантаження на суб'єкти оподаткування;
 - звільнення від оподаткування на прибуток, який інвестується в межах України;
 - спрощення податкової системи шляхом оптимального скорочення кількості податків та перенесення їх на прозорішу та зручнішу для платника податкову базу, скасування податків (обов'язкових платежів, зборів), витрати на адміністрування яких перевищують над доходами, отриманими від їхнього стягнення;
 - збереження економічно обґрунтованих пільг з метою стимулювання обмеженого кола пріоритетних галузей та видів діяльності.

Отже, регулювання сучасних економічних відносин потребує гнучкої податкової політики, яка дала б змогу оптимально пов'язати інтереси держави з інтересами підприємництва, рядових платників податків. На сьогодні податки зменшуються у тій частині, яка має високу еластичність (виведення з тіні прибутків та зарплат), натомість збільшуються ті, від яких дуже важко, якщо взагалі можливо, втекти: ПДВ (за рахунок упорядкування адміністрування) та податки на майно.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Амелін А. Державний бюджет України 2017: виклики та перспективи [Електронний ресурс] / Амелін А., Хоменко О., Лаврик Я. – Режим доступу: <http://hvylyya.net/analytics/economics/derzhavniy-byudzhnet-ukrayini-2017-vikliki-taperspektivi.html>.
2. Андрущенко В. Л. Податкові системи зарубіжних країн: Навч. посібник / О. Данілов. – К.: Комп'ютер прес, 2004. – 300 с.
3. Андрущенко В.Л. Податкова система: навч. посіб / В. Л.Андрущенко. – Київ – 2015: [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://culonline.com.ua/Books/Podatкова%20sistema_Andrushenko.pdf
4. Бандурка Ю. Б. Податкове право: Навч. посібник / Бандурка Ю. Б., Понікарпов В. Д., Попова С. М. – К.: Центр учбової літератури, 2012. – 312 с.
5. Бечко П. К. Основи оподаткування: навч. посіб. / П. К. Бечко, О. А. Захарчук. - К.: Центр учбової літератури, 2014. – 168 с
6. Бечко П. К. Податкова система: навч. посіб. / П. К. Бечко - К: Центр навчальної літератури, 2014. - 368 с.
7. Борисюк О. Шляхи оптимізації державного боргу в сучасних умовах / О. Борисюк // Економічний часопис Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки. – 2015. – № 1. – С. 39–43.
8. Вагнер А. // Экономическая энциклопедия. Политическая экономия. – М.: экономическая энциклопедия, 2012. – Т. 1. – С. 206-218.
9. Варналій З. С. Реформування податкової системи в умовах глобалізаційних та інтеграційних процесів / З. С. Варналій // Теоретичні та прикладні питання економіки. – 2014. – Вип. 24. – С. 69-76.
10. Городецька Т. Е. Аналіз податкових надходжень в системі доходів бюджету/ Т. Е. Городецька., А. С. Поровай. [Електронний ресурс] – Режим доступу:// <http://molodyvcheny.in.ua/files/journal/2017/2/59.pdf>
11. Державна казначейська служба України. [Електронний ресурс] – Режим доступу: // <http://www.treasury.gov.ua/>

12. Державна фіскальна служба України: Податкова реформа: основні зміни, які вступили в дію з 1 січня 2016 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://tr.sfs.gov.ua/media-ark/news-ark/231988>.

13. Закон України «Про систему оподаткування» від 25.06.91 № 1251- XII в ред. Закону від 18.02.97 № 77/97-ВР із змін. та допов

14. Закон України «Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо покращення інвестиційного клімату в Україні» від 21.12.2016 № 1797- VIII [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1797-19>

15. Закон України від 24 грудня 2015 року №909 «Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких законодавчих актів України щодо забезпечення збалансованості бюджетних надходжень у 2016 році. [Електронний ресурс] – Режим доступу: // <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/909-19>

16. Звіт про виконання Державного бюджету України за 2014 рік. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.treasury.gov.ua/main/uk/doccatalog/list?currDir=217965>

17. Звіт про виконання Державного бюджету України за 2015 рік. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.treasury.gov.ua/main/uk/doccatalog/list?currDir=264515>

18. Звіт про виконання Державного бюджету України за 2016 рік. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.treasury.gov.ua/main/uk/doccatalog/list?currDir=359194>

19. Звіт про виконання Державного бюджету України за 2017 рік. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.treasury.gov.ua/main/uk/doccatalog/list?currDir=449194>

20. Ковальова А. М. Фінанси, грошовий обіг і кредит: Підручник / А. М. Ковальова. – М.: Проспект, 2007. – 240 с.

21. Концепція реформування податкової системи України. [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://sfs.gov.ua/data/material/000/107/158489/prezentats_ ya_Kontsepts_ ya_reformu vannya_podatkovo_sistemi_3_4.pdf

22. Котина Г. Податкові важелі впливу на економіку в сучасних умовах: вітчизняний та світовий досвід / Г. Котина, М. Степура // Економіст. - 2015. - № 5. - С.31-35.
23. Крисоватий А. І. Податкова система / А. І. Крисоватий, О. Н.:Десятнюк: [навчальний посібник] – Тернопіль,2004. – 331с.
24. Малкіна Я. Д. Економічний зміст податків, їх роль та сучасний стан податкової системи України / Я. Д. Малкіна. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: // <http://global-national.in.ua/archive/6-2015/174.pdf>
25. Податковий кодекс України: від 02.12.2010 р., № 2755-VI; поточна редакція від 11.10.2011 р. на підставі 3741-17 / Верховна Рада України. – (Офіційний веб-сайт Верховної Ради України). [Електронний ресурс]. – Режим доступу <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=2755-17>.
26. Податковий кодекс України №2755-VI за редакцією від 10.09.2017 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>
27. Постанова Кабінету Міністрів України від 21.05.2014 р. №160 «Про утворення Державної фіскальної служби». [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/160-2014-%D0%BF>
28. Сідельникова Л. П. Податкова система: навч. посіб. / Л. П. Сідельникова, Н. М. Костіна. - К.: «Видавництво ЛІРА-К», 2012 - 576 с.
29. Смит А. Исследование о природе и причинах богатства народов. [Електронний ресурс] – Режим доступу:// http://www.gumer.info/bibliotek_Buks/Econom/smit/smit_1.pdf
30. Соколовська А. М. Шляхи реформування податкової системи України [Текст] / А. М. Соколовська. Фінанси України – 2014 – №12 – С. 103-121.
31. Турянський Ю. І. Податки як суспільно-економічна категорія, їх функції та види/ Ю. І. Турянський. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: // http://nltu.edu.ua/nv/Archive/2014/24_1/296_Tyr.pdf